

χαρὰ καὶ γλέντι. Ἐάφνου ἀκούεται μεσ' ἀπ' τῆ γῆς κατὰ μεσῆς 'ς τὸ παζάρι ἕνα βουητὸ κι' ἀνοίγει μὲ μιᾶς καὶ πετιέται ὁ Ἀνήλιγος ὄζω: Καλῶς τὰ χαίρεστε, λέει, μὰ τραπέζι χωρὶς νερὸ δὲ γένεται. Κ' εὐτὺς ὀλόδροσο καὶ καθαῖριο νερὸ ἀρχίνῃς νὰ σταλάζῃ. Ἡ κυρὰ—Ρῆνη τότε εἶπε πῶς αὐτὸς ἐτέλειωσε πρῶτος τῆ δουλειὰ γιὰτὶ ὁ Γυφτάκης δὲν τῆς εἶχε παραδώσει τὰ κλειδιά ἀκόμη κι' ἀγάπησε τὸν Ἀνήλιγο κι' ὁ φίλος μας ὁ Γυφτάκης ἔμεινε 'ς τὰ κρύα. Τότε κι' αὐτὸς ἀπ' τὸ κακὸ του ἔχτισε ἀντικρυ ἄλλο κάστρο, τὸ Γυφτόκαστρο, καὶ 'πολεμοῦσε τὰπάνω Κάστρο».

Ἡ ἑτέρα παραδῶσις περὶ τοῦ Ἀνήλιγου καὶ τῆς κυρὰ—Ρῆνης δὲν εἶνε ἀγνωστος, ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Heuzey ἐν τῷ περὶ Ἀκαρνανίας συγγράμματι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἐκ τῶν ὠραιότερων ἑλληνικῶν παραδόσεων παραθέτω αὐτὴν εἰς στίχους γεγραμμένην :

Ὁ βασιλεὺς Ἀνήλιγος

Ἦ του βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου τὸ μοναχὸ παιδὶ
Ἡ μοίρας ποῦ τὸ μοίρωσαν κατὰρα εἶχανε κἀνή
Πῶς ἄμα ὁ ἥλιος θὰ τὸ δῆ
Εὐθὺς θὲ νὰ πεθάνῃ.

Κι' ὁ βασιλεὺς πατέρας του, μ' ἐλπίδα νὰ σωθῇ
Ἀπὸ τοῦ ἥλιου τὸ κακὸ, καὶ φλογισμένω μᾶτι,
Τοῦχτισ' ἐπίτηδες βαλὺ
Μέσα 'ς τῆ γῆ παλάτι.

Χρόνια πέρασαν — πῆθανε ὁ γέροντας γονιός. . .
Καὶ μὲ τὴν ὥρα τὴν καλὴ θὰ βασιλέψῃ τώρα
Ἀνήλιγος ὁ 'μορφονεῖός
Ἦ τοῦ Τρίκαρδου τῆ χώρα.

Καὶ βασιλιᾶς ὁ Ἀνήλιγος τῆς μέρας του περνᾷ
Μέσ' τὰ βαθεῖα παλάτια του — καὶ μοναχὰ τὸ βράδυ
Βουὰ καὶ κάμπους τριγυρνᾷ
Ἦ τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Κ' ἡ κυρὰ — Ρῆνη ἡ ὡμορφὴ τὸν εἶδε μία βραδύϊ
Ἦ τὸ Κάστρο μ' ἄπρὸς νὰ κυνηγᾷ μ' ὀλόφωτο φεγγάρι
Κ' ἔνοιωσ' ἀγάπῃ 'ς τὴν καρδίᾳ
Γιὰ τῆξιο παλληκᾶρι.

Ὁ βασιλιᾶς Ἀνήλιγος — ὅταν κἀθε βασιλιᾶ —
Τώρα κι' αὐτὸς ὀλονυχτὴς 'ς τῆ χώρα δὲ γυρίζει...
Ἦ ἀγαπημένη ἀγκαλιὰ
Γυρμένους ξενυχτίζει.

Μὰ 'ς τῆ χαρὰ του δὲν ξεχνᾷ τῆς μοίρας τὸ γραφτό
Καὶ πρὶν νὰ φέξῃς τὸ βουνό, καὶ πρὶν νὰ σβύσῃ τὰστρο,
Ἄφινει ταῖρι ζηλευτό
Καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ Κάστρο.

Τοῦ κακού τὸν ῥωτᾷ ἡ κυρὰ : γιὰτ' ἔτσι πρωινὰ
Τὴν παρατάει μοναχῆς; — Ἐκείνος δὲν τῆς κρίνει
Καὶ μαύρη ζήλεια τυραννᾷ
Τῆ θάλας κυρὰ—Ρῆνη.

Τόσο, ποῦ τί σοφίζεται ἡ πονηρὴ κυρὰ;
Ὅλους μὲ μιᾶς τοὺς πετεινοὺς τοῦ κάστρου τῆς σκοτώνει...
Γιὰ νὰ μὴ 'ννοιώσῃ μιὰ φορὰ
Ὁ νεῖός πῶς ξημερώνει.

Ὁ βασιλεὺς Ἀνήλιγος γελιέται τὴν αὐγὴ. . .
Καὶ πρὶν νάρθῃ 'ς τὸν Τρίκαρδο, κοντὰ 'ς τὴν Παλιομάνη,
Κατὰρα! — ὁ ἥλιος εἶχε 'ἔγῃ
Κι' ὁ νεῖός εἶχε πεθάνῃ!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΚΡΑΙΡΜΟΝΤ

καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερινῶν ἐν Ἡλίδι.

Ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίῳν τῆς Πελοποννήσου ἀπλοῦται τὸ ἀπέραντον ἐκ σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπελῶνων πεδίου τῆς Ἡλίδος, οὐτινος τὰς ἐκτάσεις διαρρέει ὁ ποταμὸς Πηνειὸς, καθιστῶν αὐτὰς γονίμους καὶ παραγωγικὰς ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς λειψυδρίας.

Ἐπὶ τῆς πεδιάδος ταύτης, ἥς τὴν ἔκτασιν ἀποκἀμνει θεώμενος ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ διαβάτου, οὐδεὶς λόφος, οὐδὲν ὕψωμα ὑπάρχει· μόνον εἰς τὰς ἐσχατίας αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Ἴονίου Πελάγους ἐξαπλοῦται σειρὰ χθαμαλῶν καὶ δασωδῶν λόφων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ὑψοῦται ὡς γίγας πελώριος, ἀλλὰ συντετριμμένος, τὸ κάστρον Χλουμουτζι.

Τὸ φρούριον τοῦτο ἐπονομαζόμενον Κλαιρμόντ, ἔτι δὲ καὶ Castel tornése, (διότι ἐν αὐτῷ οἱ Γάλλοι εἶχον ἰδρύσει νομισματοκοπεῖον τῶν *torreliaw*), ἐκτίσθη ἐν ἔτει 1223 ὑπὸ Γοδοφρείδου Β' Βιλλαρδουίνου, ὅστις ἀναγωνισθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του αὐτοκράτορος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινικῆς αὐτοκρατορίας ὡς πρίγκιψ τῆς Ἀχαΐας, ἐπεχείρησε διὰ τῶν χρημάτων τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς Πελοποννήσου τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ Χλουμουτζι, ἡμίσειαν περίπου ὄραν τῆς πόλεως Γλαρέντζας, νῦν δὲ Κυλλῆνης, ἀπέχον, ὅπερ ἀνεδείχθη ἡ πλουσιωτέρα τῶν ἰπποτῶν αὐλῆ, καὶ τὸ ἀσφαλέστατον ἔρεισμα τῆς τότε Φραγκοκρατείας Ἐκ τῶν τειχῶν δὲ αὐτοῦ μόνος ὁ πύργος εἰσέτι διατηρεῖται, εἰς τινὰς δ' αὐτοῦ θόλους διακρίνονται ἔτι ἀμμοκονιάματα, ἐμφαίνοντα τὴν γαλλικὴν πολυτέλειαν. Ἐχε δὲ καὶ ὁ πύργος αὐτός τι τὸ ἐπίσημον, διότι ὑπὸ τοῦς τοξοειδεῖς θόλους αὐτοῦ ἐξέπνευσε Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουίνος ὁ Β'.

Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο φρούριον δὲν ἠδύνατο ἡ βεβαίως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλλεξων τοῦ φρουρίου ἐκείνου, ἔνθα ἄλλοτε ἐκραδαίνοντο τὰ ξίφη τῶν ἰπποτῶν, σήμερον φύεται αὐτομάτως ἡ ὀνακάνθη μετὰ σημυδῶν καὶ ὁ κισσὸς ἐν συμπλέγματι μετὰ τῆς βᾶτου, κατατραυγόμενα ἀπλήστως ὑπὸ τῶν ἀνερχομένων ἐκεῖσε βουῶν καὶ προβάτων τῶν πέριξ χωρικῶν. Εἰς δὲ τὰ ἄλλοτε μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ δώματα, ἔνθα ἐκρότουν οἱ ἐπάργυροι περυστῆρες τῶν δαιφρόνων ἰπποτῶν, καὶ ἀντήχουν οἱ θορυβῶδεις αὐτῶν γέλωτες, σήμερον μυριάδες πτηνῶν ποικιλοχρῶν ἔχουσι κτίσει τὰς καλιὰς των.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸ ἄλλοτε μεγαλοπρεπὲς φρούριον καταλαμβάνεται ὑπὸ τινος μελαγχολίας διὰ τὴν παντελῆ καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν, εἰς ἣν περιῆλθεν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου. Ἀποβάλλει ὅμως τὴν μελαγχολίαν τοῦ ὀπισκέπτῃς, ὅπότεν κατευθύνῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πέριξ ἀνθηρῶν καὶ καλλιεργημένων πεδιάδων, ἐφ' ὧν κεῖνται διεσπαρμέναι κῶμαι καὶ χωρία παμπληθῆ, καὶ θεωρήσῃ ἐκ μὲν τῶν μεσημβρινῶν ἐπάλλεων τοῦ φρουρίου τὴν ἀπεράντων πεδιάδα ἐσπαρμένην καὶ πεφυτευμένην, ἣν ὀφιοειδῶς διαρρέει ὁ Πηνειὸς καὶ πολλὰ ἄλλα ῥυάκια, ἐκ δὲ τῶν ἀνατολικῶν τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπέλων, πολίχνας ἀκμαίας οἶον τὰ Λεχαινὰ, τὴν ἱστορικὴν ἄλλοτε χώραν τῶν Γάλλων ἱπποτῶν Ἀνδραβίδα, τὸ κατὰφυτον Βαρθολομειὸν καὶ παμπληθῆ χωρία, διακρινόμενα ὡς λευκαὶ κηλίδες ἐν τῷ ἀπεράντῳ λειμῶνι.

Τὸ φρούριον αὐτὸ, κυριαρχούμενον ποτὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Βιλλαρδουίνου, κατεῖχε καὶ ἀπείρους ἐκτάσεις γαιῶν, ἐν αἷς εἶχον ἀνεγερθῆ πολλὰ Μοναὶ καὶ ἐκκλησιῖδια. Ἐκ τῶν Μονῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία εἰσέτι ἀκμάζει, καὶ ἐν αὐτῇ σώζονται λείψανα τινὰ τῆς πρώτης περιωπῆς.

Ἡ Μονὴ αὕτη κειμένη ἐπὶ ἀειθαλοῦς κοιλάδος εἶνε γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ «Γέννησις τῆς Παναγίας» καὶ γενικώτερον «Τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν,» εἶνε δὲ ἀρκούντως πλουσία, ὡς ἔχουσα ὑπὸ τὴν κυριότητά της ἀπεράντους ἐκτάσεις γαιῶν καὶ κτημάτων καὶ πολλὰ ἐξοχικὰ ἐκκλησιῖδια, ἐξαρτώμενα ἀπ' αὐτῆς.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς μετὰ τῶν κελλίων της εἶνε ῥυθμοῦ Βυζαντινοῦ, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μάνδρας ὑψηλῆς, ἣν παμμεγέθης καὶ πανάρχαιος κισσὸς ἐπισκεπάζει, ἀναρριχώμενος ἐκεῖθεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τοίχους τῶν κελλίων τῶν μοναχῶν, καὶ ἐπιστέφον τοὺς ἀμαυροὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ἥτις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐκκλησία γειτονικῶν τινῶν χωρίων, ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Βιλλαρδουίνου ἐντελῶς δυσαναγνώστος καταστάς, ὡς καὶ τινῶν ἄλλων ἐνταφιασθέντων ἐκεῖσε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γ' σταυροφορίας. Τὴν χλοερὰν κοιλάδα, ἐφ' ἧς ἵδρυται, περιβάλλει γραφικὴ ὁδὸς νέα, κατασκευασθεῖσα διὰ χρημάτων τῆς Μονῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πανηγύρεως, τελουμένης ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας. Σχεδὸν ἅπανα ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε περιτοιχισμένη ὑπὸ αἰμασιῶν ἀειθαλῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ λευκάκανθα, ἡ πασχαλιά, ὁ θύμος, ἡ πικροδάφνη σπειροῦσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἄγρια αὐτῶν ἀνθη ἐπὶ τοῦ περιφεροῦς δρόμου. Ἐχει δ' ἡ Μονὴ ὑπὸ τὴν κυριότητά της καὶ τὸ ποτὲ θαλερόν δάσος τῶν λεμονεῶν καὶ πορτοκαλιῶν,

τὸ ὁποῖον πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀπετέλει ἐν τῶν πλουσιωτέρων αὐτῆς κτημάτων, ὡς παράγον πλὴον τῶν 500,000 λειμωνίων καὶ πορτοκαλιῶν, ἐξαγομμένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἦδὴ ὅμως πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐνέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ μυστηριώδης τις ἀσθένεια, καὶ πρόκειται νῦν νὰ ἐκχερσωθῆ, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σιτοφόρος ἀγρός.

Μίαν ὄραν μακρὰν τοῦ φρουρίου Κλαιριμόντ καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινόν αὐτοῦ μέρος κεῖνται τὰ λουτρά Κυλλήνης, κτήμα καὶ αὐτὰ πρὸ τινῶν ἐτῶν τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν, νῦν δὲ περιελθόντα ἀπὸ τοῦ 1880 εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου, καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου Μυρτουτιῶν. Ἡ τοποθεσία τῶν λουτρῶν εἶναι θαυμασία, καὶ πολλοὶ ἔγραψαν περὶ τοῦ γραφικοῦ καὶ ὑγιοῦς τούτου μέρους. Ὡς δ' ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως πολλῶν χημικῶν, τὰ ὕδατα ταῦτα περιέχουσι πολλὰς μεταλλικὰς οὐσίας.

Πέραν τοῦ κάστρου Χλουμουτζί καὶ ἐγγὺς τῶν Λεχαινῶν κεῖται τὸ χωρίον Παλαιούπολις, ἔνθα ἄλλοτε ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ λαμπρὰ Πισάτις, περὶ ἧς πολλὰ ἔγράφησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιηγητῶν.

Ἐν Λεχαινοῖς.

Δ. Δ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 84ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ στρατάρχου Μόλτκε γερμανικὴ ἐφημερίς ἀναφέρει τὸ ἔξῃς περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον.

Ὁ στρατάρχης ἀγαπᾷ νὰ παίξῃ καθ' ἐσπέραν οὐτὸ μετὰ τοῦ ἀνεψιῦ τοῦ λοχαγοῦ Μόλτκε καὶ ἄλλων φίλων. Καὶ καθ' αὐτὸν δὲ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ὁ Μόλτκε εἶχε συνθήσειαν νὰ παίξῃ τὸ ἀγαπητὸν αὐτῷ παιγνίδιον ὁσάκις ἦτο δυνατόν, ὁ δὲ ὑπασπιστῆς αὐτοῦ συνταγματάρχης Claer εἶχε ἐντολὴν νὰ τῷ προμηθεύῃ συμπαικτορας.

Καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐκάθητο παίζων, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου ἔκαμνον αὐτῷ τὰς ἐκθέσεις των, ὅταν δὲ ἤρχετο ἡ σειρά του νὰ μείνῃ ἀμέτοχος τοῦ παιγνιδίου, μετέβαιναν εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἔνθα ἐπὶ χάρτου τινὸς ἠπλωμένου ἐμελέτα τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐφεύρισκε τὰς ἀναγκαίας ἀντικινήσεις μετὰ τῆς μαθηματικῆς ἐκείνης ἀκριβείας.

Οὕτω τὴν 25 Αὐγούστου 1870 καθ' ὃν χρόνον ἔπαιζε τὸ οὐτὸν ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ πρὸς τὸν Μεῦσιν ὑποχώρησις τοῦ στρατάρχου Μακμαῶν. Καθ' ὅσον ἐφθάνον αἱ ἐκθέσεις ἐκ διαφόρων μερῶν, ἡ διεύθυνσις τῶν Γάλλων διευκρινίζετο μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ὅτε δ' ἔληξε τὸ παιγνίδιον, ὁ στρατάρχης μεταβάς εἰς τοῦ αὐτοκράτορος, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔδει νὰ βαδίσῃ οὐχὶ πλέον πρὸς τὰ Παρίσια, ἀλλὰ πρὸς τὸν Μεῦσιν. Ἡ σπουδαία δ' αὕτη ἀπόφασις, ἡ οὕτως αἰφνιδίως ληφθεῖσα, κατέληξεν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Σεδάν.